

אור דוד

מוקדש
לע"נ
הבה"ח
דוד
צברדלינג ז"ל
בן שלמה זלמן
ושושנה נעמי
ה'ו.

פרשה	כניסת שבת			יציאת שבת			מס' גיליון
	ירושלים	בני ברק	חיפה	ירושלים	בני ברק	חיפה	
פנחס	19:13	19:30	19:24	20:30	20:32	20:33	2

"דבר בעיתו מה טוב" – מאורעות התנ"ך בתאריך היומי, על פי ספרו של הבה"ח דוד צברדלינג ז"ל.

י"ח תמוז: לַיְהוָה מִמִּחְרַת וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָעָם אַתֶּם חֲטָאתֶם חֲטָאתֶם חֲטָאתֶם גְּדֹלָה וַעֲתָה אֶעֱלֶה אֶל יְהוָה אוֹלִי אֲכַפְּרָה בְּעַד חֲטָאתְכֶם: לֹא וַיָּשָׁב מֹשֶׁה אֶל יְהוָה וַיֹּאמֶר אֲנִי חֲטָא חֲטָא הָעָם הַזֶּה חֲטָאתָה גְּדֹלָה וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם אֱלֹהִי זָהָב: לֵב וַעֲתָה אִם תִּשָּׂא חֲטָאתָם וְאִם אֵין מַחְנִי נָא מִסְפָּרָךְ אֲשֶׁר כְּתִיבָתָ: לֵךְ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה מִי אֲשֶׁר חֲטָא לִי אֶמְחֶנּוּ מִסְפָּרִי: לֵךְ וַעֲתָה לֵךְ נָחָה אֶת הָעָם אֶל אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי לָךְ הִנֵּה מִלֹּאכִי יֵלֵךְ לִפְנֵיךְ וּבָיֹום פִּקְדִי וּפְקֻדָּתִי עֲלֵהֶם חֲטָאתָם: לֵךְ וַיִּגַּף יְהוָה אֶת הָעָם עַל אֲשֶׁר עָשׂוּ אֶת הָעֵגֶל אֲשֶׁר עָשָׂה אֱהֲרֹן:

(שמות לב, ל-לה) (סדר עולם פרק ו)

כֹּה וַתִּגְדַּל לִפְנֵי יְהוָה אֶת אַרְבָּעִים הַיּוֹם וְאֶת אַרְבָּעִים הַלַּיְלָה אֲשֶׁר הִתְנַפְּלְתִּי כִּי אָמַר יְהוָה לְהַשְׁמִיד אֶתְכֶם: כֹּה וַתִּגְדַּל לִפְנֵי יְהוָה וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי יְהוִה אֵל תִּשְׁחַת עִמָּךְ וְנִחַלְתָּךְ אֲשֶׁר פָּדִיתָ בְּגֹדְלֶךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ מִמִּצְרַיִם בְּיַד חֲזָקָה: כֹּה זָכַר לַעֲבֹדֶיךָ לְאֲבֹרָהֶם לִיצְחָק וּלְיִצְעָק אֵל תִּפֶּן אֶל קִשֵּׁי הָעָם הַזֶּה וְאֵל רִשְׁעוֹ וְאֵל חֲטָאתוֹ: כֹּה פֶן יֹאמְרוּ הָעָרֶץ אֲשֶׁר הוֹצֵאתֶנּוּ מִשָּׂם מִבְּלִי יָכַלְתָּ יְהוָה לְהִבְיֹאֵם אֶל הָעָרֶץ אֲשֶׁר דִּבַּר לָהֶם וּמִשְׁנֹאֲתוֹ אוֹתָם הוֹצִיָּאֵם לְהַמָּתֵם בַּמִּדְבָּר: כֹּה וְהֵם עִמָּךְ וְנִחַלְתָּךְ אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ בְּכַחַד הַגָּדֹל וּבְזֶרְעֶךָ הַנְּטוּיָה:

(דברים ט, כה-כט) (סדר עולם פרק ו)

כ"ד תמוז: י וַיִּחַל עוֹד שִׁבְעַת יָמִים אַחֲרֵיהֶם וַיִּסַּף שְׁלַח אֶת הַיּוֹנָה מִן הַתֵּבָה: יֵא וַתָּבֵא אֵלָיו הַיּוֹנָה לַעֲת עֶרֶב וְהִנֵּה עֹלָה זֹאת טָרֵף בְּפִיָּה וַיַּדַּע נֹחַ כִּי קָלוּ הַיָּמִים מֵעַל הָאָרֶץ:

(בראשית ח, ח-ט) (סדר עולם פרק ד)

מר"ן בן איש חי – פרשת פנחס שנה ראשונה.

ט. האוכל פת כיסנין עד נ"ד דרה"ם שהוא שיעור שלשה ביצים מברך מעין שלוש, דכל כהא לא חשיב קביעות סעודה, ועל ע"ב דרה"ם מברך ברכת המזון לכולי עלמא דחשיב זה קביעות סעודה לכולי עלמא, אך מן נ"ד דרה"ם עד ע"ב דרה"ם יש אומרים דמברך בורא מיני מזונות ומעין שלש, ויש אומרים דמברך המוציא וברכת המזון, ואע"ג דשורת הדין מחייבת דלא יברך בזה ברכת המזון משום ספק ברכות, וכל שאינו מברך ברכת המזון ממילא גם המוציא לא יברך כי אם בורא מיני מזונות, כדי שלא יהיו ברכותיו סותרות זו את זו וכנזכר בשולחן ערוך לרבנו זלמן סימן קס"ח סעיף י"ב, מכל מקום ירא שמים יזהר שלא יביא עצמו לידי מדה זו אלא או יאכל פחות מן נ"ד דרה"ם ויברך מעין שלוש או יאכל יותר על ע"ב דרה"ם ויברך ברכת המזון לכולי עלמא ועיין אחרונים, ואם מתחלה היה בדעתו לאכול מעט פחות מן נ"ד דרה"ם ויברך בורא מיני מזונות, ואח"כ נמשך באכילתו ואכל שיעור קביעות לכולי עלמא שהוא יותר מן ע"ב דרה"ם צריך לברך ברכת המזון אע"פ שבירך מזונות תחלה ונמצאו ברכותיו סותרות כי רק לכתחילה צריך להזהר בזה שלא יהיו ברכותיו סותרות זו את זה:

כ. איזה נקרא פת כיסנין לכולי עלמא היינו עיסה שנלושה בדבש או בחמאה או בחלב או בשמן או במי פירות ויין או בשאר משקים, והיה הרוב דבש או חמאה וכיוצא והמיעוט קמח הרי זה פת כיסנין לכולי עלמא דמברך עליה בורא מיני מזונות וברכה מעין שלש, וכן הוא הדין פת העשוי כמין כיסין שקורין בערבי סמבוס"ך (מילוי כיסני בצק) שממלאים אותם קודם אפייתם בסוכר עם שקדים או עם אגוזים או שאר מיני פירות ותבלין, אע"פ שהעיסה עצמה נלושה במי בלבד ואע"פ שאפויים בתנור בלי שום משקה אפילו הכי נחשבים פת כיסנין לכולי עלמא דמברך עליהם בורא מיני מזונות וברכה מעין שלוש: אבל עיסה שנלושה במים לבד ועשה ממנה קודם אפייתה כמין כיסין ומלאם בשר או דגים או גבינה אין זה פת כיסנין לכולי עלמא, יען דיש אומרים כיון דבשר וגבינה ודגים הם בלאו הכי באים ללפת את הפת אין מבטלים את העיסה מתורת לחם, דשאני מאותם כיסין שממלאים באגוזים וסוכר ושאר פירות דאין דרך ללפת בהם הפת, ויש חולקין וסבירא להו כיון דאין דומין ללחם גמור יש להם דין כיסנין ומברכין עליהם בורא מיני מזונות וברכה מעין שלש, וכן עיסה שנלושה במים בלבד ואינה מתובלת ואינה ממולאת אלא שעושים אותה עוגות יבשות וכוססין אותה לתאבון, הנה גם בזה יש פלוגתא הנזכרת, ולענין הלכה נקטינן בין בזה ובין בזה לברך בורא מיני מזונות וברכה מעין שלש, דאין לברך ברכת המזון במקום ספק משום דמרבא בברכות, וברכת המוציא אע"ג דלית בה מרבה, מכל מקום כיון דמברך ברכה מעין שלש צריך לברך מזונות, דאם יברך המוציא יהיו ברכותיו סותרות זה אחר זה וכתב בחסד לאלפים קס"ח אות ח' אם עירב בעיסה דבש או שמן או תבלין ואין טעם של התערובת ניכר בעיסה זהו פת גמור, ומה שעושין אותם צורות גלוסקאות משונות מצורת הפת אינו מעלה ומוריד, והאיש הירא את ה' אם ירצה לברך בורא מיני מזונות לפחות יתן שמן או תבשלין בכדי שיהיה ניכר ונרגש בהם, או יעשה כעכין יבשין שכוססין אותם ונקראים "ביסקויט" דאיכא למאן דאמר דחשיבי פת הבאה בכיסנין עד כאן דבריו. ופה עירנו יע"נ נהגים לעשות פת גלוסקאות דקים וקטנים שקורין אותם בלשון ערבי גראדי"ק (רקיקים דקים ופריכים) או בעאב"ע (רקיקי לחם בשמן רב ובתבלין) ועושים אותם מעיסה שביליתה עבה ומניחים בה שמן שומשמן, ויש מניחין בה גם כן תבלין שקורין בערבי חוויי"ג' (קימל) ומברכים עליהם בורא מיני מזונות וברכה מעין שלוש, וצריך להזהירם שיתנו בה שמן שיעור מספקי שניכר ונרגש לחיך יטעם לאכול, ובדאי דאותם המניחים בה תבלי הנזכר היא עדיף

טפי, כי התבלין נרגשין וניכרין יותר אך אין כל בני אדם ניחא להו לתת תבלין הנזכר:

כא. לחם גמור שפיררו בפרוסות קטנות שאין בכל אחת אפילו רביע זית אך עדיין ניכר צורת הלחם בהם וזהו שקורין בערבי מגי"ס (פירורי לחם בסוכר ותבלינים) שמערבים אותם בדבש תמרים וכיוצא ואוכלים אותם, צריך להביא תחלה כזית פת ויטול ידיו ויברך המוציא עליו, ואח"כ יאכל זה המגי"ס ויברך ברכת המזון:

כב. אם אוכל פת כיסנין בתוך הסעודה שכבר אכל לחם גמור בה, אינו מברך על כיסנין דברכת הפת שבירך עליו המוציא פוטר, אבל אם הביא מיני מתיקה של כיסנין לקנוח סעודה יש אומרים דמברך עליהם בורא מיני מזונות ויש אומרים דאינו מברך, לכן אלו שדרכם להביא בתוך הסעודה זלאבי"א (בצק עמילן ממותק ומטוגן) או ריח"ת חלקו"ם (רחת חלקום = ממתק עמילן וסוכר) דאלו עשויים מן קמח שקורין נאש"א (עמילן) וסוכר דכתבנו לעיל דמברך עליהם בורא מיני מזונות, יזהר להביא עליהם דבר אחר שברכתו שהכל ויברך עליו שהכל, ויכוין לפטור את אלו בברכה זו של שהכל ואז יאכל מהם בתוך הסעודה ועליו תבא ברכת טוב:

מאורות המגילה – מסכת מגילה דף כא ע"ב.

תנו רבנן: מימות משה ועד רבן גמליאל לא היו למדין תורה אלא מעומד; משמת רבן גמליאל - ירד חולי לעולם, והיו למדין תורה מיושב. מכיוון שהיו חלשים מה שאין כן בדורות הקודמים והיינו דתנן (סוטה פ"ט מ"ט) **משמת רבן גמליאל - בטל כבוד תורה.** שהרי לא יכלו לכבד את התורה כראוי בעמידה. והקשו כמה מן האחרונים כפי המצוין במסכת עירובין (נד, ב) שם מתואר כיצד לימד משה רבנו את התורה לעם ישראל, ובהמשך מבואר שמשה ועם ישראל היו יושבים (רש"י שם ד"ה נכנס אהרון). מכאן משמע שגם "בימות משה" לא היו עומדים בעת הלימוד. ועוד מצוין על דוד המלך שגם הוא לימד בישיבה (מועד קטן טז, ב), והוא היה דורות רבים לפני רבן גמליאל. ואמנם בהמשך הגמרא נראה דעה נוספת שגם משה רבינו למד חלק מהדברים בישיבה וחלק בעמידה.

מקשה הגמרא **כתוב אחד אומר** (דברים ט, ט) **"וַאֲשֶׁב בְּהָר אֲרָבָעִים יוֹם וָאַרְבָּעִים לַיְלָה לֶחֶם לֹא אָכַלְתִּי וַיִּמֵּן לֹא שְׁתִּיתִי"**, ו**כתוב אחד אומר** (דברים י, י) **"וְאֶנֶכִּי עֹמֵדִי בְּהָר כְּיָמִים הָרִאשִׁימִים אֲרָבָעִים יוֹם וָאַרְבָּעִים לַיְלָה"** ואם כן קשה, לכאורה משה סותר את עצמו, האם הוא ישב בהר או עמד, ועוד למה הקיש משה בין הפסוק האחרון לפסוק הראשון שהרי אמר כימים מכאן שמשה משווה בין הפעם השנייה שהיה בהר לבין הפעם הראשונה (מהרש"א). **אמר רבי: עומד ולומד יושב ושונה**, כלומר שני הפסוקים מציינים שני זמני לימוד שונים בזמן שמשה היה בהר סיני. בתחילה היה משה עומד ולומד תורה מפי השם, ואחר כך יושב וחוזר על הלימוד בישיבה. פירוש אחר: **רבי חנינא אמר:** שני הפסוקים אינם מדברים על שני זמני לימוד שונים בזמן שמשה היה בהר, למעשה משה רבינו לא היה **עומד ולא יושב, אלא שוחה**. כמעין משתחוה, אולי מפאת כבוד השכינה (מהרש"א); פירוש נוסף **רבי יוחנן אמר:** למעשה משה רבינו באמת קיבל את התורה מעומד וזה שמציינת התורה "ואשב בהר" אין ישיבה אלא לשון עכבה כלומר שהייה, **שנאמר** (דברים א, מו) **"וַתֵּשְׁבוּ בְּקֶדֶשׁ יָמִים רַבִּים כְּיָמִים אֲשֶׁר יִשְׁבְּתֶם"** מכאן אנו למדים שלשון ישיבה זה לשון התעכבות. פירוש נוסף **רבא אמר:** ישנם שני סוגי לימוד שונים שקיבל משה מפי הגבורה, **רכות**, דברים רכים ונוחים להבנה של האדם, היה משה רבינו לומד כשהוא **מעומד, וקשות** כלומר דברים מורכבים יותר המצריכים את האדם להתעמק בלימוד, היה משה רבינו במצב **מיושב** כלומר יושב.

אילן החיים – פירוש הסולם על הזוהר הקדוש פרשת ויקהל דף ר"ד ע"א (קפ"ב – קפ"ד).

עלמא דאתי איהו וכו': עולם הבא שהוא בינה, הוא היכל הנקודה ההיא העליונה, דהיינו לחכמה העליונה. וכשהיא עומדת ולוקחת בכנפיה את האבות, לעטרם למעלה, אז נקראים הכל **שבת**. באופן כשהאבות מתעטרים למעלה בנקודה העליונה, נקראים שבת, וכשהנקודה התחתונה, מלכות, מתעטרת באבות, נק' **שבת**.

האי נקודה תתאה וכו': הנקודה התחתונה הזו, שהיא מלכות, כשעולה ונראית, דהיינו שמקבלת חכמה, הנקראת ראייה, ומתקשטת במוחין העליונים, אז כל חדוה נמצאת למעלה ולמטה, והעולמות כולם הם בשמחה. ובליילה הזה של שבת, מתפשטת הנקודה הזו באורותיה, ופורשת כנפיה על העולם, וכל השליטים האחרים נעברים, והמירה נמצאת על העולם. **וכדין אתוסף רוח וכו':** ואז נתוסף רוח הנשמה בישראל, על כל אחד ואחד, ובנשמה יתירה ההיא שוכחים כל עצב וחימה, **לחם יתני להם לחם יתני להם**

"אביעה חידות מני קדם" חידון לפרשת "יהואש" (מלכים-ב' פרקים יב-טו, ז), חיבורו של הבה"ח דוד צברדלינג ז"ל.

א. מזה יהוידע אצל המוזבז שם ואת הכסף יתנו לשם	ד. איזו עיר השיב ירבעם ועשה זאת בגבורתו אשר נלזזם
ב. את מזה הכהנים יוזזקו לכל אשר ימצאו	ה. מזה יהואזוז בעיני ה' עשה וילך בזוטאת ירבעם, לא סר ממונה
ג. על איזו עיר עלה זוזאל כאשר יהואש עשה עצמו אל	ו. מזה לאיש קרה כשבעצמות אלישע נגע